15 හළොත් යෙහෙකි පව්කම් නොතබා ම සිත

මිනිස් සමාජය තුළ පවත්නා විසමතාවෝ බොහෝ වෙති. කෙනෙක් නානාප්‍රකාර උපභෝග-පරිභෝග වස්තු ඇති ව සුඛිත මුදිත ව කල් ගෙවති. තව කෙනෙක් අතුපැලක හෝ අගුපැලක හෝ වෙසෙමින් අනාථ ව, අසරණ ව කල් යවති. කෙනෙක් මිහිරි රස මසවුලෙන් යුත් බොජුන් පමණටත් වඩා ලැබ සතුටින් අනුභව කරති. තව අයෙක් දින ගණන් නිරාහාරව පෙළෙමින් කල් යවති. දිවා රෑ දෙකෙහි බොහෝ වෙහෙස විඳ දිවි පැවැත්ම සඳහා වෙර වඩන ඇතැමකුට ලැබෙන්නේ දිනකට නො සෑහෙන මුදලකි. එහෙත් එබඳු වෙහෙසක් නොදරන සුබෝපභෝගී ජීවිත ගත කරන ඇතැමෙක් දිනකට දහස් ගණන් උපයති. කෙනෙක් ආයු බලයෙන් හා නීරෝගීකමින් ද උසස් ලෙසින් වැජඹෙන අතර ඇතැමෙක් රෝග පීඩාවන්ගෙන් දුබල ව අල්පායුෂ්ක ව මිය යති. ආහාර පානාදියෙන් සුඛිත මුදිත වුව ද, රූකවරණ කොතෙක් උසස් වුව ද රුවින් හා නැණින් අඩු බොහෝ දෙනා ලොව වෙසෙති. නුවණ ඇති ඇතැම් අය රුවින් අඩු වෙති. රුව ඇති අය විටක නුවණින් අඩු වෙති. දේපළ, ඉඩ-කඩම්, යාන-වාහන ද හොඳින් ඇති ඇතැම් ධනවතුනට පිරිවර ජනයා නැත. පිරිවර ජනයා ඇති ඇතැම් අයට ඉඩ-කඩම්, යාන-වාහන, වත්පොහොසත්කම් නැත. සිතින් මෙන් ම කයින් සම වූ දෙදෙනකු සොයනු අසීරු ය. අයකුට උත්පත්තියෙන් ම මනුලොව "සුරලොවක්" වන අතර තව කෙනකුට මෙලොව "නිරයක්" වේ. මේ සියල්ල පෙර කළ කී දෑ අනුව වෙතියි බුද්ධ කාලීන ඇතැමෙක් සිතූහ. මහ බලැ'ති දෙවි කෙනකුගේ මැවීමක් යැයි ඇතැමෙක් පෙන්වා දුන්හ. සියලු දෑ ආකස්මික ව, ඉබේ සිදු වෙතියි සමහරු කියති. මේ ඉගැන්වීම්වල සාවද්‍ය බව වටහා ගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ සියල්ල කරුණු සහිත ව බැහැර කළහ.

ඉහත කී විවිධත්වයට බලපාන විවිධ හේතු සාධක ඇතැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ. කර්මය ද ඉන් එකකි. පුද්ගල ජීවිතයට බලපාන කරුණුවලින් එකක් වන කර්මය ගැන නිවැරැදි දැනුමක් බෞද්ධ අප තුළ තිබිය යුතු ය. පළමු ව තේරුම් ගත යුත්තේ කර්ම (පාලි-කම්ම) යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ කුමක් ද කියායි. කිරීම, ක්‍රියාව යනු එහි සරලාර්ථයයි. එහෙත් හැම ක්‍රියාවක් ම කර්ම නාමයෙන් නොගැනෙන බව වටහා ගත යුතු ය. බුදු දහමෙහි කර්ම නමින් හැඳින්වෙන්නේ **සිතාමතා කරන ක්‍රියාවයි.** හොඳ හෝ නරක හෝ චේතනාවකින් තොර ව සිදුවන ක්‍රියා කර්ම ගනයට නොවැටේ.

මිනිසා නිරන්තරයෙන් යම් යම් දේ කියයි; කරයි. ඒවා කර්ම හෙවත් ක්‍රියා වෙයි. එසේ ම ඇතැම් ක්‍රියාවෝ ඉබේ සිදුවෙති. වාහනයක් පදවන විට හදිස්සියෙන් හරස් පාරකින් මතු වූවකු වාහනයේ හැපී මිය යා හැකි ය. අප ඇවිදින විට පයට පෑගී කුහුඹුවන් වැනි කුඩා සතුන් මිය යාමට ඉඩ තිබේ. එහෙත් එයින් පවක් සිදු නොවේ. ඒ අප තුළ මිනිසකු හෝ සතකු හෝ මරණ චේතනාවක් නොතිබුණු හෙයිනි. ගොවිතැන් කරන විට ගොවියා අතින් ද සතුන්ට හානි සිදු වීමට ඉඩ තිබේ. එහෙත් ගොවියා තුළ ප්‍රාණඝාත චේතනාවක් නොමැති බැවින්, එයින් අකුසල කර්මයක් සිදු නොවේ. ශල්‍ය වෛද්‍යවරයකු සැත්කමක් කිරීමේ දී ලෙඩා මරණයට පත් විය හැකි ය. වෛද්‍යවරයාගේ චේතනාව ලෙඩා සුව කිරීම මිස මරණයට පත් කිරීම නොවේ. මේ නිසා වෛද්‍යවරයාට පාපයක්, අකුසලයක් සිදු වන්නේ නැත. ඇතැම් විට අප නොසිතා කී දෙයකින් කෙනකුගේ සිත රිදීමට හෝ කෙනකුට අපකීර්තියක් සිදු වීමට හෝ ඉඩ තිබේ. යමක් ඇසූ දුටු පමණින් අප සිතට ගලා එන සිතිවිලි තිබිය හැකි ය. එහෙත් ඒ කිසිවක චේතනාව බලවත් නොවේ. ඒවා **ක්‍රියාමාත්‍ර** මිස කර්ම නොවේ.

පිළින්දවච්ඡ යනු මහරහත් උතුමෙකි. එහෙත් උන් වහන්සේ ආත්ම භාව පන්සියයක් පමණ **වසලවාදයෙන්** අනුන් හෙලා දකින බමුණු කුලයක ඉපදී සිටි බව සඳහන් වේ. එම සසර පුරුද්ද නිසා පැවිදි වූ පසු ද උන් වහන්සේ මිනිසුන්ට **වසලවාදයෙන්** ආමන්ත්‍රණය කළහ. මිනිස්සු බුදුරදුන්ට එය සැළ කලහ. **පිළින්දවච්ඡ** තෙරුන් කෙලෙස් නැසූ උතුමකු බවත්, උන් වහන්සේ තුළ දූෂිත පාපි සිතිවිලි නොමැති බවත්, බුදුරජාණන් වහන්සේ චෝදනා නැගූවන්ට පෙන්වා දුන්හ. එය සසර පුරුද්ද මත සිදු වූවක් පමණි. එයින් පාපයක්, අකුසලයක් සිදු නොවේ. තමන් අකැමැති වුව ද අනුන්ගේ බලපෑම නිසා යම් යම් ක්‍රියා සිදු කිරීමට ඇතැමකුට සිදු වේ. අකැමැති වුව ද එය නොකළ හොත් ගැටලු ඇති විය හැකි ය.

දඩයමෙන් දිවි ගෙවන එක්තරා වැද්දකුගේ බිරියක් සෝවන් ව සිටියා ය. දිනපතා උදේ සතුන් මරණ උපකරණ වැද්දාට ගෙනැවිත් දීම ඇගේ සිරිතයි. එසේ කළේ සතුන් මැරීමට උදවු කිරීමේ චේතනාවෙන් නොවේ; සත්ත්ව ඝාතනය අනුමත කරන නිසා ද නොවේ. ස්වකීය ස්වාමියාට යුතුකම් ඉටුකිරීම සඳහා ය. පවුල් දිවිය සාර්ථක ව ඉදිරියට ගෙන යාම ඇගේ අරමුණ විය. එසේ නොමැති ව ප්‍රාණඝාත චේතනාවක්, ඇය තුළ නොවීය. එම නිසා ඇයට පාපයක් ද සිදු නොවීය. එය, **අපගේ අල්ලෙහි (අතෙහි) යම් තුවාලයක් නොමැති නම්, එයින් විෂ සහිත වූවක් ස්පර්ශ කළ ද විෂ ශරීර ගත නොවන්නා සේ ය.**

මෙතරම් නිදසුන් ඉදිරිපත් කරන ලද්දේ කර්මය පිළිබඳ අප තුළ ඇති වැරැදි වැටහීම් නිවැරැදි කර ගැනීම පිණිස ය. ඇතැම් විචාරකයෝ කර්මය නිසා බෞද්ධයාට එදිනෙදා ජීවිතය සාර්ථක ව ගත කිරීමට නොහැකි යැයි කීමට පෙළඹී සිටිති. ඔවුන්

කර්මය ලෙස තේරුම් ගෙන ඇත්තේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් පෙන්වා දෙන ලද සචේතනික ක්‍රියාව නොවේ.

බුදු දහමට අනුව **කර්ම** හෙවත් **ක්‍රියා** සිදුවන දොරටු තුනකි. එනම් **සිත (මනෝද්වාරය), කය (කායද්වාරය), වචනය (වාග්ද්වාරය)** යනුවෙනි. තිදොරින් සිදු කෙරෙන සියලු ක්‍රියා කර්ම ගණයට නොවැටෙන බව ඉහත දී සාකච්ඡා කෙරිණි. කර්මයක් වීමට නම් කරන ක්‍රියාව සිතා-මතා ම කරන්නක් විය යුතු ය. චේතනා පූර්වාංගම ව ම සිදු විය යුතු ය. මේ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ **චේතනාව ම කර්මය** හැටියට හැඳින්වූහ.

> **"චේතනාහං භික්ඛවේ කම්මං වදාමි**
> **චේතයිත්වා කම්මං කරෝති කායේන වාචාය මනසා"**
>
> "මහණෙනි, මම චේතනාව කර්මය යැයි කියමි. සිතා මතා කයින්, වචනයෙන් හා මනසින් කර්ම කෙරෙයි"
>
> **(අංගුත්තර නිකාය, නිබ්බේධික සූත්‍රය)**

ඒ අනුව බුදු දහමේ **කර්ම** හෙවත් **කම්ම** යන වචනයෙන් දැක්වෙන්නේ **සචේතනික ක්‍රියා** බව තේරුම් ගත යුතු ය. චේතනාමය වශයෙන් ගොඩනැගෙන කර්මය ම සත්ත්වයෝ ස්වකීය කොට ඇත්තාහ; දායාද කොට ඇත්තාහ; ඥාති කොට, පිළිසරණ කොට ඇත්තාහ. සත්ත්වයින් හීන-ප්‍රනීත වශයෙන් විභාග කරන්නේ ද ඒ කර්මය ම බව තේරුම් ගත යුතු ය. බුදු දහම අනුව කර්මය දෙයාකාර ය.

1. අකුසල කර්ම (පාප කර්ම)
2. කුසල කර්ම (පුණ්‍ය කර්ම)

සරලාර්ථයෙන් සලකා බලන විට හොඳ හිතින් කරන ක්‍රියා කුසල ගණයටත්, නරක හිතින් කරන ක්‍රියා අකුසල ගණයටත් වැටේ. දෙව්දත් තෙර බුදුරදුන් කෙරෙහි ද්වේෂයෙන් උන් වහන්සේ මරණයට පත් කිරීමට දුනුවායන් යෙදවී ය; නාලාගිරි ඇතු පෙළඹවී ය; පසු ව ගිජ්ඣකූටපව්වට නැග ගල් පෙරලී ය. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් පළිගැනීම සඳහා මේ සියල්ල කළේ ද්වේෂයෙනි; වෛරයෙනි. එය අකුසලයකි. එවැනි ක්‍රියා පුද්ගලයාට අයහපත ම ගෙන දෙයි. **දූෂිත සිතින් කියන, කරන ක්‍රියා නිසා දුක් විපාක ලැබේ. ගැල අදින ගොනු පසු පස ම එන රෝදය මෙනි.**

තමාට දෂ්ට කිරීමට පැමිණෙන සර්පයකු නොමරා අනුකම්පාවෙන් යුතු ව අතහැර දැමුව හොත්, එය කුසල ක්‍රියාවකි. ඒ දූෂණය නොවූ, එසේ ම අනුකම්පා සහගත මෛත්‍රී සිතින් කළ ක්‍රියාවක් වන බැවිනි. එවැනි යහපත් චේතනාවෙන් කළ ක්‍රියා හේතුවෙන් පුද්ගලයාට යහපත ම සැලසේ යන්න බෞද්ධ ඉගැන්වීමයි. **පැහැදුණු මනසින්**

කියන, කරන ක්‍රියා නිසා සැප විපාක ලැබේ. අප අත නොහැර නිතැතින් ම අප පසුපස එන සෙවණැල්ල මෙනි.

යම් ක්‍රියාවක් අකුසලයක් ද කුසලයක් ද'යි තීරණය කිරීමේ දී එම ක්‍රියාවෙන් ලැබෙන ප්‍රතිඵල ගැන ද සලකා බලනු ලැබේ. තමන් කරන කායික, මානසික හෝ වාචසික ක්‍රියාවකින්,

1. තමාට හානියක් සිදු වේ නම්,

2. අනුන්ට හානියක් සිදු වේ නම්,

3. තමන්ට හා අනුන්ට යන දෙපක්ෂයට ම හානියක් සිදු වේ නම්, එය අකුසලයකි.

එසේ ම

1. තමාට හානියක් සිදු නොවේ නම්,

2. අනුන්ට හානියක් සිදු නොවේ නම්,

3. තමන්ට හා අනුන්ට යන දෙපක්ෂයට ම හානියක් සිදු නොවී සැපතක් වේ නම් එය කුසලයකි.

ප්‍රාණඝාතය අකුසලයකි. එමගින් තව කෙනකුගේ ජීවත් වීමේ අයිතියට හානි සිදුවෙයි. ඝාතනය සිදු කරන්නාට ද පව් සිදු වේ. එසේ ඝාතනය, හිංසනය දෙපක්ෂයට ම විපතක් ගෙන දෙන්නකි. අපාය ආදී දුගතිවල ඉපදීමට හේතු වේ. එම නිසා එය අකුසලයකි. අපගේ සතුට සඳහා සතකු කූඩුවක හිර කර ගෙන වදවේදනා පමුණුවන්නේ නම් එය හිංසනයකි. එය එම සතාට මෙන්ම තමාට ද හානි කරයි. දෙපක්ෂයට ම සිදු වන්නේ විපතකි. එසේ නම් ප්‍රාණඝාතයෙන්, සත්ත්ව හිංසනයෙන් වැළකී, මෛත්‍රී සහගත සිතිවිලි ඇති ව ක්‍රියා කිරීමෙන් දෙපක්ෂයට ම යහපත සැලසෙයි. එය කුසලයකි; සැපයකි; එවැනි අකුසල කර්ම දහයකි. කුසල කර්ම ද දහයකි.

අකුසල කර්ම

කයින් සිදු වන අකුසල කර්ම තුනකි.

1. සතුන් මැරීම
2. සොරකම් කිරීම
3. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම

වචනයෙන් සිදු වන අකුසල කර්ම හතරකි.

4. බොරු කීම
5. කේලාම් කීම
6. පරුෂ වචන කීම
7. හිස් වචන කීම

සිතින් සිදු වන අකුසල කර්ම තුනකි.

8. විසම ලෝභය (අවිද්‍යාව)
9. දැඩි තරහව (ව්‍යාපාදය)
10. වැරැදි දැකීම (මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය)

කුසල කර්ම

කයින් සිදු වන කුසල කර්ම තුනකි.

1. පර පණ නැසීමෙන් වැළකී කාරුණික වීම
2. සොරකම් කිරීමෙන් වැළකී අනුන් සතු දෑ ආරක්ෂා කිරීම
3. කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකී ශීලාචාර වීම

වචනයෙන් සිදු වන කුසල කර්ම හතරකි.

4. බොරු කීමෙන් වැළකී සත්‍ය වචන කතා කිරීම
5. කේලාම් කීමෙන් වැළකී අනුන් සමගි කරවන සේ කතා කිරීම
6. රළු වචන කීමෙන් වැළකී මිහිරි වචන කතා කිරීම
7. හිස් වචන කීමෙන් වැළකී අර්ථවත් වචන කතා කිරීම

සිතින් සිදු වන කුසල කර්ම හතරකි.

8. දැඩි ලෝභයෙන් වැළකී පරිත්‍යාගශීලී වීම
9. ද්වේශයෙන් වැළකී මෛත්‍රීයෙන් යුක්ත වීම
10. වැරැදි දෘෂ්ටිවලින් වැළකී නිවැරැදි දෘෂ්ටිය ඇති කර ගැනීම

ලොව සියල්ල හේතු ඵල න්‍යායට යටත් බව අපි ඉගෙන ගෙන ඇත්තෙමු. එය කර්ම සිද්ධාන්තයට ද සාධාරණ බව වටහා ගත යුතු ය. අකුසල කර්මවලින් දුක් විපාක ද, කුසල කර්මවලින් සැප විපාක ද ලැබේ; කුසල කර්මයක විපාක වශයෙන් සැපවත් තැනක උපදී. මට්ටකුණ්ඩලී මානවකයා බුදු රුව දැක සිත පහදවා ගැනීමෙන් සිදු වූයේ යහපතකි. හෙතෙම **මට්ටකුණ්ඩලී දිව්‍ය පුත්‍රයකු** වී උපන්නේ ය. ඒ කුසල කර්මයෙහි ආනිශංස වශයෙනි.

අකුසල කර්මයක විපාක වශයෙන් උපදින තැනැත්තා දුකින් පිරී ගිය තැනක උපදී. දෙව්දත් තෙරුන් බුදුරදුන් කෙරෙහි දැඩි වෛරයෙන් ක්‍රියා කළ ආකාරය අප අසා තිබේ. එහි විපාකය අනුව බුදුරදුන් ජීවමාන ව වැඩ සිටිය දී ම **අවීචිමහ නරකයට** ගිය බව සඳහන් වේ.

කර්මය ජීවිතය කෙරෙහි බලපාන ප්‍රධාන සාධකයකි. අඩු වයසින් මිය යාමටත්, දිර්ඝායුෂ ලැබීමටත් කර්මය බලපායි. එසේ ම ලෙඩ රෝග බහුල වීමටත්, ලෙඩ රෝග අඩු වීමටත් කර්මය බලපායි. අතීතයේ කරන ලද නරක ක්‍රියා නිසා ආයුෂ අඩු වී යා හැකි ය. ලෙඩ රෝග බහුල විය හැකි ය. එසේ පුද්ගලයින්ගේ බොහෝ වෙනස්කම්වලට කර්මය බලපාන බව වරක් බුදුරජාණන් වහන්සේ සුභ මානවකයාට දේශනා කළහ.

දිනක් තෝදෙය්‍යපුත්ත සුභ මානවකයා, බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණ, 'භවත් ගෞතමයෙනි, මේ මිනිසුන්ගේ අල්පායුෂ්ක, දීර්ඝායුෂ්ක, අල්ප ආබාධ, බහු ආබාධ, දුර්වර්ණ, වර්ණවත්, අල්පේශාක්‍ය, මහේශාක්‍ය, අල්ප භෝග ඇති, මහා භෝග ඇති, කුලීන, කුලහීන, දුශ්ප්‍රාඥ, ප්‍රඥාවන්ත වශයෙන් හීන-ප්‍රනීත භාවයක් දිස්වන්නේ කවර හෙයින් දැ'? යි ප්‍රශ්න කළේ ය. **"මානවකය, සත්ත්වයෝ කර්ම ස්වකීය කොට ඇත්තාහ. කර්මය දායාද කොට ඇත්තාහ. කර්මය කාරණය කොට ඇත්තාහ. කර්මය බන්ධු කොට ඇත්තාහ. කර්මය පිළිසරණ කොට ඇත්තාහ."** යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කොට වදාළහ.

මරණින් මත්තෙහි පමණක් නොව ජීවත් ව සිටිය දී ද සැප දුක් බොහෝමයක් කර්මානුරූප ව ලැබේ. අනුන්ට උපකාර කර ඇති උතුමන්ට එහි විපාක වශයෙන් සැප සම්පත් පහළ විය හැකි ය. අනුන්ගේ දේ සොරකම් කර ඇති තැනැත්තාට

එහි ආනිශංස වශයෙන් සම්පත් නැති වී යා හැකි ය. ඔහුට සිර දඬුවම් පවා විඳීමට සිදුවේ. රෝගීනට කරුණාවෙන් සංග්‍රහ කිරීමේ විපාක වශයෙන් නීරෝගී සැප ලැබිය හැකි ය. අනුන් විපතට, කරදරයට, ලෙඩට, දුකට පත් කිරීම තමන් ද ලෙඩ රෝග විපත් ආදියට ගොදුරු වීමට හේතු වේ. පොතපතේ වැඩවල හොඳින්, උනන්දුවෙන් නියැලෙන දරුවන්ට විභාග ආදියෙන් උසස් ලෙස ජය ගෙන සැපවත් දිවි පෙවෙතක් ගත කිරීමට හැකි ය. කුසීත ව සිටීමේ විපාකය වන්නේ අසමත් වීමයි; එයින් දුකට පත් වීමයි. මේ නිසා අප කරන, කියන, සිතන ක්‍රියාවන්හි ප්‍රතිඵල හඳුනා ගෙන අනාගතයට මුහුණ දිය යුතු ය. එසේ නොමැති වූ විට දුකට, පසුතැවිල්ලට පත්වීමට සිදු වේ.

කරන කලට පව් මීරිය මී සේ
විඳින කලට දුක් දැඩිවෙයි ගිනි සේ
හැඳින එ පව් දුරලන උපදේ සේ
නොදුන මැනවි තුන්දොර අවකා සේ
(ලෝවැඩ සඟරාව)

බෞද්ධ කර්ම සංකල්පයට අනුව ප්‍රාණඝාතය පාප ක්‍රියාවකි; අකුසල කර්මයකි; මෙලොව පරලොව දුක් විපාක ගෙන දෙන්නකි. මේ පිළිගැනීම ඇති තැනැත්තා ජීවිතයක් විනාශ කිරීමට බිය වෙයි; සියලු සතුන් කෙරෙහි දයාවක්, අනුකම්පාවක් ඇති කර ගනී. ජීවිත විනාශ නොකරන, සතුන් කෙරෙහි දයාව අනුකම්පාව ඇති සමාජය සදාචාර සම්පන්න ය. **හිරි-ඔත්තප්ප** හෙවත් **ලැජ්ජා බය** යන **ලෝක පාලක ධර්ම (දේව ධර්ම)** දෙක එමගින් ආරක්ෂා වේ. මේ ආකාරයට දූෂිත සමාජයක ලක්ෂණයක් වන සොරකම ද මෙලොව හා පරලොව දුකට හේතු වන අකුසල කර්මයකි. බුද්ධිමත් තැනැත්තා නුදුන් දේ ගැනීමෙන් වැළකී, දුන් දේ පමණක් ගැනීමෙන් සෑහීමකට පත් වේ. එමගින් සමාජය තුළ දේපළ ආරක්ෂාව තහවුරු වේ. කාම මිථ්‍යාචාරය යනු කායික අකුසල කර්මයකි. ඒ බව පිළිගන්නා අය සමාජයේ වෙසෙන්නේ කාම අපරාධ කිරීමට බියක් ලැජ්ජාවක් ඇති ව ය. බොරු කීම ආදිය වාචසික අකුසල කර්ම වේ. පවට ලැජ්ජා බිය ඇති පුද්ගලයා බුද්ධිමත් ව කල්පනා කොට එයින් වළකී. එසේ වැළකෙන ඔහු අනුන් නොරවටයි; අසභ්‍ය වූත් අප්‍රසන්න වූත් වචන නොපවසයි; මතභේද ඇති කරන ප්‍රකාශවලින් ඉවත් ව සාමය, සමගිය ඇති කරන අර්ථවත් සදාචාර සම්පන්න වචන භාවිත කරන්නෙක් වෙයි.

පුද්ගලයකුගේ පිරිහීමට හේතු වන තවත් කරුණක් වන්නේ මද්‍යසාර භාවිතයයි. එමගින් සෞඛ්‍යය, නුවණ, හිරි-ඔතප්, කීර්තිය, ධනය ආදි සියල්ල විනාශ වෙයි. එම දුසිරිත නිසා පරලොව ද බොහෝ දුක් උරුම වේ. මද්‍යසාර භාවිතයෙන් වැළකීමෙන් පුද්ගලයාට මෙන් ම සමාජයට ද සිදු වන්නේ යහපතකි. එම ඉගැන්වීම් වටහා ගෙන බුද්ධිමත් ව සුරාපානයෙන් ඉවත් වීමෙන් සමාජය සදාචාර සම්පන්න වේ.

සදාචාරවත් සමාජයක ලක්ෂණය වන්නේ දුසිරිතෙන් වැළකීම පමණක් නොවේ. පරිත්‍යාගය, පරෝපකාරය, ගුරු දෙගුරුන්ට, ගුණ නුවණින් සහ වයසින් වැඩි අයට ගරු කිරීම වැනි ලක්ෂණ ද එහි තිබිය යුතු ය. බෞද්ධ කර්ම සංකල්පය පිළිගන්නා පුද්ගලයා එවැනි යහපත් චර්යාවන්ගේ අගය ද පිළිගනී; දස දිසාවන්හි ම මෙත් සිත පතුරුවයි; දන් දීම් ආදි උතුම් පින්කම්හි සිත යොමු කරයි; ගුරු දෙගුරුන්ට සැලකීම අගයයි; පරෝපකාරයෙහි යෙදෙයි; වැඩි වැඩියෙන් යහපත් ක්‍රියාවන්හි යෙදෙයි; සමාජයට ප්‍රියශීලී පුද්ගලයෙක් වෙයි. ඒ අනුව, නොකළ යුතු යැයි බුදු දහම උගන්වන අකුසල, පාපකර්ම නොකිරීමත් කළ යුතු යැයි උගන්වන කුසල හෙවත් පුණ්‍ය කර්ම කිරීමත් පුද්ගලයාගේ මෙන් ම සමාජයේ ද යහපැවැත් ම සලසන්නේ ය.

සාරාංශය

ප්‍රධාන බෞද්ධ ඉගැන්වීම් අතර කර්මය එකකි. බුදු දහමට අනුව සියලු ක්‍රියා **කර්ම** නොවේ. සචේතනික ව තිදොරින් සිදු කෙරෙන ක්‍රියා **කර්ම** ලෙස බුදු දහම පිළිගනී. ජීවිතයට කර්මය ද බලපාන නමුත් සියල්ලට එක ම හේතුව එය නොවේ. එහි ලා බහුවිධ හේතු ඇත. බුදු දහමට අනුව කර්මයෙහි ප්‍රධාන කොටස් දෙකකි. එනම් අකුසල කර්ම සහ කුසල කර්ම යනුවෙනි. ප්‍රාණඝාතාදී අකුසල කර්ම දහයකි. සත්ත්ව ඝාතනයෙන් වැළකීම ආදි කුසල ධර්ම දහයකි. බෞද්ධ කර්ම සංකල්පය වටහා ගෙන ඊට අනුගත වන පුද්ගලයා මෙලොව ද පරලොව ද සුව විඳියි.

ක්‍රියාකාරකම

1. බෞද්ධ කර්ම සංකල්පයෙහි විශේෂතා දෙකක් පැහැදිලි කරන්න.

2. පුද්ගල-සමාජ ජීවිතයට කර්මය බලපාන ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.

පැවරුම

ඔබේ විදුහලේ විදුහල්පතිතුමා හා ඔබේ පංති භාර ගුරුතුමා ද සමග සාකච්ඡා කොට දෙමාපියන් ද සම්බන්ධ කොට ගෙන ප්‍රදේශයේ ළමා නිවාසයකට ඔසු කැඳ සංග්‍රහයක් ලබා දීමට වැඩසටහනක් පිළියෙල කරන්න.

පුහුණුවට

න තං කම්මං කතං සාධු - යං කත්වා අනුතප්පති
යස්ස අස්සු මුඛෝ රෝදං - විපාකං පටිසේවති.

තංච කම්මං කතං සාධු - යං කත්වා නානුතප්පති
යස්ස පතීතෝ සුමනෝ - විපාකං පටිසේවති.

(ධම්මපදය)